

SIGNALER

Medlemsblad for Rolf Jacobsens Venner | 1.2016

WILLY R. KASTBORG

I kunstnerens
verksted

Side 6

FESTIVALNYTT

«Snutebiller,
stankelben»

Side 15

**ROLF
JACOBSENS
VENNER**

ROLF JACOBSENS VENNER

Skappels gate 2
2317 Hamar

rolf-jacobsen.no

Styret:

Gunnar Brox Haugen (leder)
Hanne Lillebo (nestleder)
Jan Erik Haug (kasserer)
Gunvor Sjølie (sekretær)
Anne Lillevold Jacobsen (styremedlem)
Cecilie Werner Erichsen (varamedlem)
Tore Stenersen (varamedlem)

SIGNALER

Redaksjonen:

Gunnar Brox Haugen
Hanne Lillebo

Design: Tweed
Trykk: Allkopi
Opplag: 400

Redaksjonen takker de som har bidratt til dette nummeret av *Signal*.

Stoff til neste nummer må være sendt redaksjonen innen 1. august
post@rolf-jacobsen.no

Logoen til Rolf Jacobsens Venner er basert på Tom Gundersens tresnitt fra 1994.

INNHold

- 3 Lederen har ordet
- 4 Mitt Rolf Jacobsen-dikt:
Mads Eslund velger «Mediadiktet»
- 6 Willy R. Kastborg:
I kunstnerens verksted: Rolf Jacobsen
- 11 Hanne Lillebo:
RJ7 – et poesiverksted
- 13 Tore Nysæther:
Noen assosiasjoner om
mitt forhold til Rolf Jacobsens dikt
- 15 Festivalnytt: «Snutebiller, stankelben»
- 16 North in the World
- 18 Notiser
- 18 Salg av bøker

Følg Rolf Jacobsens Venner på **facebook!**

LEDEREN HAR ORDET

«Større enn Hamar er én av mange betegnelser som kan brukes på Rolf Jacobsen», skrev jeg for noen år siden da vi introduserte leserne for den danske forfatteren Asger Schnacks spennende koplinger mellom Jacobsens poesi og ulike jazzkomposisjoner. Schnack hevder at Jacobsens forfatterskap er «et af de viktigste bidrag til verdenslitteraturen fra de nordiske lande i det 20. århundrede». I dette nummeret av *Signal* er det den nye kunstneriske lederen for Nordisk samtidspoesifestival | Rolf Jacobsen-dagene, Mads Eslund, som har valgt «Mediadiktet» og leser dette i lys av vår tid og vår virkelighet ved Mjøsas bredder.

I 1966 ble Jacobsen intervjuet av Willy R. Kastborg om blant annet hvordan han arbeidet med diktene sine. Jacobsen betraktet lyrikken som sin naturlige uttrykksform, og han opplevde det å være poet som diametralt motsatt av å være journalist. Noe overraskende fortalte han at han ikke omarbeidet ferdige dikt, og at han sjelden leste opp, det siste begrundet han slik: «Jeg liker ikke at dikt leses opp. Sangdikt – auditive dikt – kan høres. Mine dikt egner seg ikke.» Dette var noen år før Egil Kapstad satte musikk til diktene hans. Vi har også fått oppleve at Jacobsens dikt ble storslått scenekunst med teaterstykket Kjente jeg deg?, først i Hamar kulturhus og deretter på Nationaltheatrets amfiscene. Dette bekrefter at Jacobsens poesi kan leses, synges og illustreres med både bilde- og musikktablåer.

For oss i RJV er det viktig å arbeide for at nye generasjoner får ta del i Jacobsens poesi. I samarbeid med Turnéorganisasjon for Hedmark (ToH) har vi utviklet poesiverkstedet RJ7, og i disse dager er poetene Endre Ruset og Arne Hugo Stølan på turné i Nord-Østerdalen i regi av ToH og holder poesiverksted for skoleelevene. Barn er også målgruppa for Jonas Kippersunds forestilling «Snutebiller, stankelben», som han

har laget sammen med skuespillerne Hillevi S. Larsson og Trine Nyhus Lørum. Forestillingen har premiere under festivalen i mars.

Elever ved Medier og kommunikasjon ved Hamar katedralskole har fått i oppgave av faglærer å lage en fotomontasje til et valgfritt Jacobsen-dikt. De har satt i gang med stor entusiasme, og vi følger prosjektet som vi omtaler i neste nummer av *Signal*. Nylig fikk arkitektstudent Ingvild Rud Skjærstad fra Løten godkjent sin diplomoppgave «Ord må en omvei» ved Arkitektur- og designhøgskolen i Oslo. Besvarelsen hennes bygger på ideen om et formidlingssenter for Rolf Jacobsens rike poesi. Vi synes det er utrolig inspirerende at ulike fagfelt interesserer seg for Jacobsens poesi. Det er tydelig at forfatterskapet hans har en appell som ikke har avtatt med årene. Vi husker hvor stolt dikteren var da han ble utnevnt til æresmedlem av Hamar Natur og Ungdom. Han ville helt sikkert ha satt stor pris på de unges engasjement i dag og støttet prosjektene deres.

Tore Nysæther er en ihuga Rolf Jacobsen-leser, noe han har vært siden 15-årsalderen. Jevnlig formidler han dikt av Jacobsen ved å legge ut «Dagens JAcobsen» på Facebook-siden sin. Dette har han gjort i lengre tid og til stor glede for mange. Poesiringen er navnet på en annen gruppe poesiinteresserte som hver kveld i 12 år har mottatt et dikt fra en ekte entusiast fra Hurdal, Arild Vedvik. Han opplyser at han i løpet av disse årene har gjengitt dikt av Rolf Jacobsen 94 ganger. I dag er det hele 3000 som følger Poesiringen på Facebook. RJV har også en Facebook-side der vi legger ut aktuelle nyhetssaker og månedlige dikt. Sjekk denne, og lik oss gjerne. Vi er i ferd med å passere 600 følgere, og vil gjerne nå ut til enda flere.

GUNNAR BROX HAUGEN

Nordisk samtidspoesifestival | Rolf Jacobsen-dagene fikk i fjor ny kunstnerisk leder, den danske forfatteren og skrivekunstlæreren Mads Eslund. Han ble utfordret til å velge et Jacobsen-dikt, en utfordring han tok på strak arm.

Flere diktvalg kan leses på venneforeningens nettsider: rolf-jacobsen.no

Mads Eslund velger dikt

Jeg ville egentlig have valgt det korte dikt «Rødt og svart» fra *Pass for dørene – dørene lukkes* (1972) og skrevet om digteren som en lille vampyr eller natmyg, som skal have en dråbe blod for at overleve:

Belgmørkt i natt.
Baklyset på en bil
springer frem som en dråpe blod
renner ned på skrå
innover i bildet
flakker litt rundt
blir stående
inntil den suges opp av mørket
forsvinner helt
og alt som før
er natt.

Men jeg har valgt «Mediadiktet», som er et langt kulturkritisk naturdigt, fra samlingen *Tenk på noe annet* fra 1979. Asbjørn Aarseth har valgt samme dikt tidligere i denne kontekst tilbake i 2007.

For halvandet år siden sad jeg dagligt i mit kontor i mit hus på Tangen med utsikt over Mjøsa. Om dagen skinnede solen i søens vand, eller tåge dækkede reservoiret. Om aftenen (dér var mørket fra «Rødt og svart») skinnede lyset fra Espa og Bolleland til venstre i vinduets framing. Længere ude, i perspektivpunktet, blinkede masten på toppen af Mistberget sammen med de lettende og landende fly over Gardermoen. Skreikampen lå hen i mørke til højre. På en måde var det udsigten, som Rolf Jacobsen havde fra sit hjem i Skappels

gate, ikke helt jo, men det var nogenlunde det samme vand, vi stirrede ud over, Mjøsas store bassin. Det er Mjøsa, «Mediadiktet» slutter med, det er sneen på søen, vindens skrift i det hvide, som forløser digtet og redder digteren fra nyhedsforstoppeelse.

I 2014 sad jeg på Hov gård med en god omgang medieforstoppeelse. Jeg var ved at afslutte mit manuskript *imnothere-representinghardbodies*, som nøgternt og pertentligt beskriver mere end 600 opslag af brugere, jeg ikke kender, på billedmediet Instagram. Som en slags litterær og konceptuel udstilling af, men også hyldet til det medie, lod jeg mig nærmest drukne i billeder og videoer. At kigge ud over Mjøsa var også forløsende for mig, men jeg skrev ikke om den udsigt. Den ville jeg bare nyde, når jeg som pause i skrivearbejdet gik ture i landskabet med min hund. Men jeg tog virkelig mange billeder på disse gåture, smukke og også kitchede billeder af Mjøsa bl.a., som jeg netop postede på Instagram. Jeg kunne tage billeder af søen og dele dem med andre, men jeg kunne ikke skrive om søen.

Hvad ville Rolf Jacobsen have gjort med en iPhone i hånden? Han havde sikkert kastet den i Mjøsa. Jeg kastede den anden vej, smed det smukke vand på nettet.

Mjøsa er der, og den er stor og større end mig og overlever mig. Det kan et fotografi måske gengive eller give indtryk af. Især hvis jeg redigerer lidt med et filter, skruer op for farverne og kontrasten fx. Jeg kan hashtagge billederne #natureporn og således skildre

Mjøsa anno 2014, ironisk og mere fortrolig med billedmediet end naturen, jeg er turist i. Jeg savner den udsigt!

Vinden skriver på søen og sneen i Rolf Jacobsens digt. Og gravemaskinerne skrev hidsigt i fjeldsiden hele vejen fra Espa til

Minnesund under udvidelsen af E6, mens jeg skrev min bog. Et andet sted langs Mjøsa har der engang været smaragder. Nede i jorden, under frøene, som vil spire. Det er sandt og ligeså umuligt at tænke sig som Rolf Jacobsen med en iPhone i hånden.

Mediadiktet

Alt dette vi skal stappe inn i øynene våre nå.
Alle farvenes lyn og tordenvær, angstrop og skrik.
Trykksvertestrømmenes evige Niagara. Hver dag – hver dag
Nilfloder av halvtente tanker. Følg med. Gi plass.
Press det sammen for det kommer mer. Hiv ut det gamle.
Ut med det. Det nye er viktigere. Hold takt
med tiden. Og den er Nå.

Stapp det inn i øynene. Dytt på her. Inn med det.
Klem det sammen til forte slagord. Ingen plass mer
til lange forklaringer – eftertanker –. Hiv det ut.
Du har fått enda ett øye nå, vet du,
så nå ser du hele verden – eller nesten.
(Det blir i allfall pene farver på det – kanskje ikke helt,
men bortimot.)

Å se det meste, vite nesten alt
kunne bare Vårherre (i sin tid).
Men var han glad for det? Det sa de ikke noe om.
For vi som lever nå blir aldri riktig glade mer.
Ikke som ungene, eller som liljene på marken, lerkesangen.
For det vi har sett og hørt går aldri bort igjen.
Torden og lyn. Vi fullstappes dag etter dag
som fra foringsmaskiner for broilerhjerner, tettpakket
i våre bur. – Det er bare å gape, så kommer det.
Og ingen har lov å unnså seg. Du har å sitte der.

— — —

Idag er det blåsevær ute. Hele Mjøsa er hvit.
Sitte og se her på sneen og vinden
som skriver på den med usynlig blekk.
Puste en liten stund. Men ikke for lenge. Glad
får du lov til å bli. Men bare for små, små ting.
Og røm ikke tilskogs. Vi finner deg.

Men ennå har vi jo lov å tenke (mens øynene tygger og svelger)
at det er noe de gjemmer for oss. Noe de ikke vet ennå.
Bortenfor lydene og lyset. Sannheter
utenfor sannhetene.
Sånn som vinden skriver på sneen. For under sneen ligger jorden
og venter. Full av groe. Full av håp. Vet den mer
enn vi?

I kunstnerens verksted: Rolf Jacobsen

Det gamle gulbrune huset ligger tett ned mot Mjøsa. Bare jernbanelinjen skiller. Huset har tatt veien over vannet dit det står. I fordums tider var det lensmannsgård på Næs; i dag bolig for dikteren og hans familie. Det er noe symbolsk i at nettopp han bor ved en jernbanelinje med naturpanorama utenfor vinduene. Med hans første diktsamling, *Jord og jern* i 1933, kom maskinene inn i norsk poesi – ved siden av naturen var hans landskap jernbanelinjer, kraftledninger og telefonstolper. I den siste, *Stillheten etterpå*, klinger en tone av noe som er borte, noe evig verdifullt i naturen som vi synes i ferd med å glemme. Men ikke må miste.

Rolf Jacobsen er stillferdig, med en rolig beskjedenhet i måten å være på. Han er høy; en svak lutning i skuldrene gir ham en litt foroverbøyet stilling, som om han hele tiden lytter.

– Hvordan kommer diktet til Dem?
– Nærmest av seg selv, spontant, som en melodi i øret eller et bilde. Sjelden som ferdig dikt. Noen få ganger har jeg sett: dette er et dikt, og skrevet det ned på et øyeblikk. Som i transe. I den første boken er et dikt, «Signaler», som formet seg på trikken fra Briskeby til Østbanen. Jeg skrev det direkte ned da jeg kom til stasjonen. Diktets impuls kan melde seg når jeg går tur eller reiser, togets skinnerytme virker gunstig på tanken og sinnets opplatthet. Det skjer når jeg har åpne sanser, i de gygne opplagthetens øyeblikk hvor jeg er hundre prosent til stede i meg selv. Tanken går lett. Alt annet er fjern. I gamle dager het det inspirasjon – vi er

skeptikere og bruker ikke så sterke ord, men det er ikke anderledes nå enn før. Av og til, når jeg i en tilstand av ubelastethet skrev et dikt rett ned, har jeg tenkt: har jeg skrevet dette? Når jeg oftest må arbeide lenge for å få diktet frem, er det fordi alle forstyrrelsene må kjempes bort for å få forbindelsen i stand igjen. Diktene er der, bare jeg får materialisert dem. Inspirasjon er en åndelig tilstand for å kunne motta diktets impuls når det innfinner seg. Jeg er ikke avhengig av tid og sted, men meget av hvor trett jeg er. Og litt av vær og vind. Vind er godt. Natten er god å arbeide i. I mørket er man reseptiv og klar. Jeg tar frem notatene og arbeider videre med dem. Jeg noterer alltid, går bestandig med blyant og notisbok på meg. Det blir en fortløpende samling av bruddstykker. Jeg må finne tilbake til den samme sinnsstemning hvori de oppsto. Jeg trekker sammenligninger, luker vekk og skjøter på; det vokser og vokser og blir et dikt. Jeg haler i en liten ende, og det er en lang tråd.

Han stanser. Leter etter det han vil si. («Jeg er ingen ideolog, ingen filosof. Jeg kan ikke slippe tanken og skrive essays. Det er en vond samvittighet, at dette skulle jeg ha gjort. Det ligger ikke for meg. Lyrikken er min naturlige uttrykksform.»)

– Jeg gjør aldri diktet ferdig. Jeg har alltid en bunke dikt, hvor fullførelsen venter. Før *Stillheten etterpå* hadde jeg omkring 30 dikt, og gjorde samlingen ferdig på tre uker. Det vesentlige for meg er å få diktene på avstand, la dem ligge et år, kanskje flere. Da er diktene fremmede. Jeg kan se det som er av verdi. Jeg kan skille ut slagg. Jeg har alltid arbeidet slik.

Derfor er det sjelden jeg offentliggjør dikt i aviser og tidsskrifter.

– En samling blir da på et vis skrevet i ett som bok?

– I denne siste del av arbeidsprosessen smeltes det om. Jeg omarbeider nesten alt. Noen få er det ikke nødvendig å bearbeide særlig, mange forkastes som ikke er gode nok. Et enkelt dikt kan inspirere et nytt. I diktets siste ledd arbeider jeg ved skrivebordet, med skrivemaskin. Også for teknisk å se oppstillingen på papiret. Når jeg gjør diktene ferdige, renskriver og setter manuskriptet sammen, må jeg isolere meg. Jeg må skyve problemene til side. Det er et problem å være journalist og poet. Det er så diametralt motsatt. Som journalist arbeider jeg daglig ni, ti timer i trekk, i et kappløp mellom telefoner, klokke og timetabell. I avisen er tiden klippet opp i sekunder, minutter, kvarterer; man leverer for øyeblikket, utenfor tiden og sammenheng. Dikt oppstår i stillhet. Paradoksalt også i en bestemt slags uro og bråk. Som på en stor restaurant hvor lydene nøytraliserer hverandre til jevnt, stimulerende

surr. Meget av den første diktsamlingen ble skrevet på Kaffistova i Oslo. Jeg hadde ingen andre steder å sitte.

– Hos Dem er innholdet det første. T.S. Eliot sa engang: «Vi (Eliot og Pound) studerte en form og tenkte: har jeg noe å si som denne form egner seg til?»

– Det kan hende jeg noen ganger har spurt meg selv om det samme. Men det motsatte er problemet: hvilken form har jeg til dette innhold? Diktets håndverk er å sette billedmessig tanke eller idé i form. Det som ligger bak har jeg i meg. Godt er det dikt hvor innhold og form er enhet. Sjøl og legeme må være ett.

– Er det en egen form til ethvert innhold?

– Jeg vet ikke. Jeg leter. Det er stadig søken etter diktets presise uttrykk. Jeg må nå så nær som mulig. Jeg arbeider meget med formen. Det er alltid en motstand å overvinne; en avmaktfølelse fordi ordene er for fattige for bildet. Ordene stenger. Musikk er et rent poetisk sprog, ord har deler av hverdagen med seg. Våre daglige bruksord er belastet med sideassosiasjoner som forstyrrer diktet. Det

FOTO: DOMKIRKEODDENS FOTOARKIV

er en uavbrutt kamp for å kunne bruke dem uten at de får med seg dette belegget. Jeg må omforme hverdagsordene, gjenscape deres opprinnelige valører. I en ny sammenheng, i en annen rytme kan de gi dimensjon og poetisk karakter. Jeg kan ikke bruke søndagsordene. De såkalte poetiske ord er nedslitte og banaliserte. Måneskinn, hjerte og smerte utsier intet poetisk i dag. Jeg må avlytte ordene deres hemmeligheter, som jeg aner men ikke vet. Diktning er en utvidelse av sproget. Poesi må si mer enn prosa. Det som kan sies bedre i prosa bør sies der. Poesien må fange inn hele spektret av det menneskelige; gi det vingefang og få det til å bære. Det er meget vanskeligere enn på svensk, som har et langt rikere ordforråd. Nynorsk har rene ord. Det er et arkaisk sprog.

– Har tiden påvirket diktningens uttrykksform?

– Det er alltid vekst og forandring. Tiden influerer på selve materialet dikterne bruker. Den tekniske utvikling skaper nye ord og tanker. Det oppstår nye verdensbilder. Hele vår sansbare virkelighet – den natur vi henter

stoffet fra – er en annen enn for 200 år siden. Vårt landskap er like meget elektriske ledninger, master og jernbanelinjer som fjell og skog. Den moderne diktning ser poesi i alt som omgir den. Det skiller den fra den klassiske, at vi kan benytte vår moderne hverdag som objekt for dikt. Hos meg er klassiske motiver i mindretall. Når de finnes er det fordi jeg gjerne vil se et perspektiv, en linje fra diktningens første tid til i dag.

– Er rimdiktet et overstått stadium?

– Nei. Jeg har ikke forkastet rimet.

Sonetten tror jeg ikke på i våre dager – den er tidligere generasjoners uttrykksmelodi. Det fri dikt, bildet med hexametre og rytme er poesiens eldste, opprinneligste uttrykksform. I sang er rimet nødvendig. Det kan løfte diktet til hymne, og tilføre det ny kraft. Men også svekke det, presse det inn i korsett. Rimet må fødes på nytt hvis det skal brukes. Kanskje kommer det igjen rensket og lutret.

– Hva skjer med diktene når de er ferdige? I dette eksemplar av *Stillheten etterpå* har De rettet i enkelte dikt. Er det en vanlig prosess?

– Nei. Jeg omarbeider ikke ferdige dikt.

Når diktet er skrevet er det glemt. Jeg rettet her fordi jeg skulle lese opp, og ville gi diktene en langsommere utvikling. Jeg leser sjelden. Jeg liker ikke at dikt blir lest opp. Sangdikt – auditive dikt – kan høres. Mine dikt egner seg ikke. Den lyttende kan ikke i øyeblikkets hastighet tilegne seg de mange konsentrerte ordbilder som avløser hverandre. Diktet skal hver lese for seg selv. Dikt er meddelelse til ett menneske.

– Diktningen beskyldes i dag for uforståelighet. For å plassere seg i elfenbenstårnet.

– Det er ikke sikkert det er dikternes skyld. De tekniske media har gjort den absorberende del av publikum meget større. Det forvirrer proporsjonene. I virkeligheten er det flere enn noen gang som leser dikt. Men publikum er et annet. Shakespeares sonetter er vanskeligere enn dagens poesi. Men fortidens publikum hadde et forhold til diktningen; i dag finnes en enorm lesende masse som intet forhold har. Den er forvent av reklamens primitive sprog. Gjennom en forenkling diktningen ikke kan benytte, får den psykologiske reklames spesialister folk til å fatte på et øyeblikk. Dikt skrives ikke som reklameplakaten og avisen

for millioner, men for dem som er villige til den lille anstrengelse som kreves. Diktningens utilgjengelighet er meget av et tidsbedrag.

I sin ekstremitet kan diktningen gå for langt. I Sverige er enkelte nådd dit at bare tomheten står tilbake. Diktet konstrueres ut fra laget teori. Det må dø. Det er en originalitetsjakt uten annet mål enn for enhver pris å være avantgarde. Eksperiment er nødvendig, men eksperimentet for sin egen skyld er uten liv. Jeg tror ikke på dem som hevder at publikum er likegyldig. Det må være noen jeg skriver for. Jeg er lykkelig når jeg får diktet til. Men ikke for min egen skyld.

– For mange er diktningen en vei til selverkjennelse.

– Jeg vil utvide vår felles erkjennelse. Vår opplevelse av virkeligheten i all dens mangfoldighet. De fleste mennesker er født med kunstnerisk sans, men den tilsmusses og nedstøves allerede i barneårene. Diktningen kan skylle vekk vaner og sløvhed, og tilbakeerobre for mennesket dets umiddelbare syn. Diktningen åpenbarer de skjulte sammenhenger. Dikteren utfyller forskeren og vitenskapsmannen. De dissekerer og deler opp, kunsten og poesien er forsøk på å sammenfatte. Skape overblikk. I det er fellesskap mellom kunstartene. For meg kan musikk og arkitektur ha inspirerende og skapende innflytelse.

– Diktet «Marmor» i den siste samling må være inspirert av billedhuggerkunsten?

– Ja. Jeg ville gi dikterisk uttrykk for formenes liv i denne edle stenart; som voks i menneskenes hender. I Syd-Europa går man i en verden av marmor, det minner om størket måneskinn. Motsatt er stenen og jernet. Det er det hårde og døde; uttrykk for noe som er uten liv.

Vi har snakket med mange avbrudd. Drukket kaffe, spist, vandret frem og tilbake. Igjen reiser han seg, ser på noen boktitler og kaster et blikk ned på jernbanelinjen.

– Den som arbeider med vers må ha betydelige kunnskaper, leve med i tiden med alle sanser, reise og lese. Jeg forsøker så godt jeg kan å holde meg orientert – i det siste har jeg lest Klaus Rifbjerg. Han har tilført diktningen ny verdi.

– Påvirkes De av det De leser?
– Som konsulent for debutboken skrev Sigurd Hoel at jeg var påvirket av Johs. V. Jensen, Hans E. Kinck og Nordahl Grieg. Jeg hadde lært av Johs. V. Jensen, også av Harry Martinson. Han er av min, 30-årenes generasjon. Det er internasjonalt kjente poeter som skaper nye former for diktningen. Uten å påvirkes direkte lærer jeg av deres måte å uttrykke tingene. Det er en lang liste. 1700-tallets Hölderlin er modernist av store dimensjoner, Appolinaire i fransk lyrikk, Lundkvist og Gullberg i Sverige, i Danmark av den eldre skole Paul la Cour, senere Jens August Schade, Frank Jæger og Thorkild Bjørnvig. Jeg har lært av den gamle Eddadiktning, hvor ordene danner bilder som leseren ser. Opplevelse av poesi er å se uten å være bundet av konvensjoner og ideologier. Synsinntrykket går fra Homer som rød tråd gjennom diktningen: bildet som symbol og konsentrert for noe som er større.

– Hvordan begynte det?
– Etter artium leste jeg en del filosofi, og tok noen eksamener. I to, tre vanskelige år i

Oslo oppsto en krise. Jeg var meget ensom – det var storm og drang. Jeg leste meget, og tegnet alltid – også i dag tar jeg blyanten og tegner, som medisin mot stress. Jeg ville bli maler, inntil jeg oppdaget at jeg nådde lenger med et dikt. Jeg kunne male med ord.
– Det er stor tidsavstand mellom den andre og tredje diktsamling?
– Jeg ble sent voksen. Jeg utvikler meg langsomt. Jeg oppdaget at jeg var for tidlig ute. Jeg måtte vokse selv for å kunne gå videre. Det jeg skrev var utvendig. Diktene var bare de ytterste manifestasjonene av virkeligheten. Fra å se tingene om meg måtte jeg inn i meg selv. Hele tiden var jeg klar over at jeg ville komme igjen. For hver bok må jeg holde status. Jeg merker hvor kort det rekker; ser ufullkommenheten på alle områder. Jeg må utvide min menneskelige horisont, mitt ord- og billedforråd, min stil og tekniske ferdighet. Jeg tror jeg er nådd videre enn dengang. Jeg vet det ennå er dikt jeg skal skrive.

(Første gang publisert i Arbeiderbladet 7. mai 1966.)

WILLY R. KASTBORG (1925–2010) utga i 1967 boka *I kunstnerens verksted*, som inneholder intervjuer med 15 kjente kunstnere, deriblant Rolf Jacobsen. «Det begynte med en radiosamtale», skriver Kastborg i bokens etterord. «I 'Litterært magasin' intervjuet jeg Johan Borgen. Jeg spurte ham hvorfor han skrev *Blåtind*, og han svarte med å fortelle *hvordan* han skrev den. Dermed var ideen der.» En serie intervjuer kalt «I kunstnerens verksted» ble publisert i Arbeiderbladet, og et utvalg av disse deretter trykt i bokform. Om utvalget skriver Kastborg: «Kunstnerne måtte ha manifestert seg med en interessant og verdifull produksjon. Det var også nødvendig at det var kunstnere hvis kunst jeg selv hadde et personlig og engasjert forhold til.»

Og han fortsetter: «Den dypereliggende intensjon bak intervjuene er ønsket om at leseren, gjennom et innblikk i selve arbeidsprosessen skal få større forståelse for kunstverkene selv, og bli inspirert til ekstra fordypelse i dem; derved oppnå et rikere personlig utbytte. [...] I kunstnernes uttalelser avdekkes også noe betydningsfullt om kunstens vesen: Hva kunst er, hva den enkelte vil med sin kunst; hvordan hun og han ser på kunstens oppgave, og retninger og ideer som gjør seg gjeldende i dagens samfunn.

Under samtalene er ikke benyttet lydband, men den vanlige intervjueteknikk med penn og blokk. Foran det endelige resultat er gått en eller flere, til dels døgnlange samtaler. De første utkast er bearbeidet både av intervjuer og kunstner, og det endelige manuskript derfor i utpreget grad produkt av et intimt samarbeide. Til bokutgaven er foretatt ytterligere bearbeidelser. En slik arbeidsmåte krever langt mer av tid og innsats fra den intervjuede enn vanlig. Uten denne åpne og positive samarbeidsvilje fra kunstnernes side ville det ikke vært mulig å skrive disse verkstedartikler.»

HANNE LILLEBO

RJ7 – et poesiverksted

Rolf Jacobsens Venner og Turnéorganisasjon for Hedmark sender to poeter på veien med et poesiverksted for elever på sjuende trinn.

Gjennom skriveøvelser som tar utgangspunkt i fem utvalgte dikt av Rolf Jacobsen, skal elevene arbeide med poesi og legge grunnlaget for deling av egne ord. Det arbeides med:

- å skrive
- å lese for seg selv
- å lese for andre
- å la andre lese

Poetene Endre Ruset og Arne Hugo Stølan, begge med lang erfaring fra skrivekurs, ble invitert til å delta i planleggingen av et poesiverksted sammen med Widar Aspeli (ToH) og Hanne Lillebo (RJ7). Resultatet ble poesiverkstedet RJ7 der elevene møter Rolf Jacobsens dikt gjennom skriving av poetiske tekster.

Målet med verkstedet er:

- å formidle Rolf Jacobsens poesi gjennom poetisk dialog.
- å fremme elevenes forståelse av poesi som kunstform.
- å lære noe om hvordan uttrykke seg ved å skrive poesi.

En viktig del av prosessen vil være å synliggjøre den enkelte elevs tekster, både på skolen og i forbindelse med Nordisk samtidspoesifestival | Rolf Jacobsen-dagene i mars. Vi ønsker at hver elev som deltar på kurset, skal bidra med minimum én tekst.

BAKGRUNN

Skoleårene 2012/13 og 2013/14 samarbeidet RJ7 med Den kulturelle skolesekken i Hamar kommune om prosjektet *Rolf Jacobsen for sjuende*. Alle kommunens sjuendeklassinger besøkte Skappels gate 2 der de fikk en times innføring i Rolf Jacobsen og poesien hans. Opplegget var utarbeidet av Steinar Laberg, høgskolelektor ved Høgskolen i Hedmark og styremedlem i RJ7. Laberg sto også for undervisningen i Skappels gate 2 sammen med studenter fra høgskolen. Prosjektet vakte interesse hos Turnéorganisasjon for Hedmark som ønsket et samarbeid med RJ7 om å utvikle *Rolf Jacobsen for sjuende* til et poesiverksted som kunne tilbys elever på sjuende trinn i hele fylket gjennom Den kulturelle skolesekken.

RJ7 har funnet sin form, og kan nå også formidles i andre fylker, til litteraturfestivaler, enkeltskoler eller bibliotek som ønsker et poesiverksted.

DIKTENE MINE

Til bruk i poesiverkstedet ble det laget et elevhefte, *Diktene mine*, med fem Jacobsen-dikt: «Bre», «–Når de sover», «Fortauene», «Noen» og «Kjente jeg deg?». Heftet har i tillegg et par blanke sider til elevenes egne dikt, og heftet får elevene beholde når kursdagen er over.

I februar 2015 holdt Ruset og Stølan

poesiverksted for elevene på sjuende trinn i kommunene Grue, Åsnes og Våler. Tilbakemeldingene fra både elever og lærere var svært gode. En utstilling med et utvalg av elevdiktene ble vist i Hamar Teater under poesifestivalen i mars.

Erfaringene fra den første runden med RJ7 var utgangspunktet for at det nå også er laget et metodehefte, *Skriv poesi – med Rolf Jacobsen som inspirasjon*. «Dette metodeheftet er ment å være en ressurs for lærere og andre interesserte. [...] Målet er at det skal inspirere til å arbeide med poesi, enten med utgangspunkt i Rolf Jacobsens dikt eller dikt skrevet av andre poeter», som det står i forordet.

I februar 2016 får elevene på sjuende trinn i Alvdal, Folldal, Os, Tolga og Tynset besøk av RJ7. Vi lager en utstilling med elevdikt også til årets festival, denne gang i Hamar bibliotek i tillegg til teatret. Ringsaker får tilsvarende tilbud neste skoleår.

TORE NYSÆTHER

Noen assosiasjoner om mitt forhold til Rolf Jacobsens dikt

Jeg har et lite, beskjedent prosjekt gående på Facebook. «Dagens JACobsen» heter det, og det består i at jeg, ikke hver dag, men ganske ofte, limer inn et dikt av Rolf Jacobsen på Facebook-siden min.

Hvorfor gjør jeg det?

Det er mange grunner. Den viktigste er vel at jeg fikk *Jord og jern* i julegave av onkel Tore da jeg var ca. femten år. Siden har jeg hatt et forhold til ham, altså Jacobsen. At han var hamarsing, skadet ikke. Jeg har ofte tenkt at den er heldig som har en poet i grenda, eller i hvert fall i nabogrenda. Og det hadde vi jo, på Hamar, da jeg vokste opp i Ottestad.

Så ble jeg spurt om å skrive noen linjer om dette Facebook-prosjektet.

Den første assosiasjonen jeg fikk, var Rilke. I André Bjerkes oversettelse lyder det: «Jeg maler på gullgrund, jeg elsker det frem og ingen ting er meg for smått.» Litt tidligere i samme dikt, som heter «Es klingelt», tror jeg, sier Rilke: «Intet var fullbyrdet før det var sett.» Kanskje er det derfor jeg er så glad i Jacobsen, fordi han ser og sanser så godt at han skjerper sansene til den som leser.

Og fordi ingenting er ham for smått. Ikke for stort heller, for den saks skyld. Han går da langt nok ut, men det er akkurat som om han værer et fotavtrykk av det store i det lille og det lille i det store. En liten humle, en skygge på håndbaken satt opp mot Andromedataken eller Melkeveiens hjul. Slik bindes (kanskje) universet sammen, fortettes. Og det er muligens det som er et dikt? Jeg vet ikke. Men det ligger en økofili i dette, en kjærlighet til det hjemlige, og samtidig et forsøk på å

trekke mysteriet inn i de hverdagslige ordenes lyskrets. Det synes jeg Jacobsen strever – streber – mot på mesterlig vis.

Når jeg går tur og kommer i siget, som det heter, eller i travet, når blodlegemene får fart og suser gjennom årene, dukker det ofte opp strofer, som på sett og vis faller inn i marsjen, blir en del av ganglaget så å si. Jacobsen har mange slike linjer, men særlig den siste linjen i det første diktet i *Jord og jern* er blitt en slik linje for meg:

Det første som sansene sanset på jorden
var lyden av fallende regn.

Denne linjen har vært en god turkamerat mange ganger, noe mer enn bare et mantra. Det er en bevegelse i den, en rytme. Og den har en retning. Det er noe som kommer ovenfra, og som møter tørr mark, tørr hud, blikket og hørselen, som et sus. Det er vel dette allsanselige som gjør linjen så god å spasere til.

Og det er antagelig også dette som gjør noen dikt og diktere så viktige: ikke bare førsteinntrykket, men det de blir til gjennom marsjen. De overlever det første møtet. De overlever også alle analyser og alle forsøk på å fange dem inn. Det går seg til. De blir en organisk del av vandringen. De er. I seg selv. Og derfor, tror jeg, har de ladningen i seg som gjør at de også blir noe i den som leser. De brer seg utover, som ringer, i sinnet, i kroppen, og videre ut i den kollektive bevisstheten, gjerne via Facebook. Derfor kan du treffe et ukjent menneske og etter en stund si: «det

ENDRE RUSET er født i 1981 i Molde, bosatt i Oslo. Han debuterte med den bråmodne og kritikerroste diktsamlingen *Ribbeinas vingspenn* (2001), og har siden jobbet med litteratur i ulike former. *Elsket og savnet* (2014) er Rusets tredje diktsamling, og et etterlengtet comeback til poesien. For tiden er han poesianmelder i Dagbladet og underviser ved bl.a. Westerdals i tillegg til at han skriver artikler om litteratur, sport og poesi i Dagbladet.

ARNE HUGO STØLAN debuterte i 1987 og har til nå elleve utgivelser bak seg: ti diktsamlinger og en gjendiktning. Den foreløpig siste, *Epikrisepoesi*, kom høsten 2014. Siden 2000 har han vært lærer ved Nansenskolens skrivekunstlinje. Han er også litteraturanmelder i VG. I mange år har Stølan holdt skriveverksteder for ungdom og voksne bl.a. ved skolebesøk, Norsk Litteraturfestival på Lillehammer og egne skrivekurs. Han har også hatt faste skriveverksteder på Hospice Sangen i Hamar og Lovisenberg Hospice i Oslo.

OM TURNÉORGANISASJON FOR HEDMARK

Gjennom Den kulturelle skolesekken (DKS) blir skolen også en arena for møter med profesjonell kunst: musikk, scenekunst, film, visuell kunst og litteratur. Turnéorganisasjon for Hedmark har det regionale ansvaret for realiseringen av DKS, på oppdrag for Hedmark fylkeskommune.

Produksjonen *RJ7 – et poesiverksted* er finansiert med støtte fra Hedmark fylkeskommune og Litteraturbruket.

blå mellomrommet mellom stenene.» Og så oppstår plutselig et møte i dette rommet av ord.

Slike rom har Rolf Jacobsen skapt mange av.

Jeg tror det skyldes den meditative tyngden som blir introdusert allerede i det første diktet, der regnet etablerer det store rommet mellom himmel og jord gjennom sitt fall, den mysteriøst tvungne respekten for tyngdeloven, kanskje som sorg. Den samme meditative tyngden trekker oss ned mot rom i vår egen historie, som stod der åpne og tomme lenge før de første ordene våget seg inn, på kalde, nakne føtter. Dette rommet puster i Rolf Jacobsen. Og han puster det, med letthet, videre inn i vår fornemmelse. Og binder oss kanskje litt sammen? Eller som Carl Keilhau sier i sitt dikt «Nåde»:

De inntrykk våre sanser kan fornemme
er dunkle varsler, gåtefulle tegn.
Ufattelig står solens bue speilet
når lysets piler suser gjennom regn.

*

TORÉ NYSÆTHER har vokst opp i Ottestad, Stange kommune, og er utdannet skuespiller, tekstforfatter og instruktør. Han har vært engasjert ved Riksteatret 1983–86, deretter ved Den Nationale Scene, der han bl.a. fremførte énpersonforestillingen *Barrabas* etter Pär Lagerkvists roman. I senere år har han bl.a. medvirket i produksjoner ved Nordland Teater og Riksteatret. Han har skrevet og regissert en rekke revyer, kabareter og forestillinger, samt gjendiktet Jacques Brel, Connor McPherson mfl. Nysæther har også samarbeidet med Kvinner på randen og folkemusikkgruppa Fjøg!l. Videre har han skrevet, regissert og vært scenografiansvarlig for Nordic Tenors siste forestilling *Nytt Show* (2009) som ble nominert til Komiprisen 2010. Han har skrevet teksten til forestillingen *Veggen*, med musikk av Karoline Krüger, som vant Heddaprisen for beste barneforestilling 2012. Sammen med Solrun Iversen har han gjendiktet og dramatisert suksessforestillingen *Rockeulven* for Den Nationale Scene i Bergen. For tiden arbeider han, som forfatter og regissør, med en bearbeidelse av *Peer Gynt* sammen med Bergen Filharmoniske Orkester.

Nå vil den skjerpede kjenner selvfølgelig ha fått med seg at sitatet over, det fra «Regn», simpelthen er feil. Jacobsen skrev ikke slik:

Det første som sansene sanset på jorden
var lyden av fallende regn.

Han skrev:

Regn var det første sansene skjønte på
jorden
– susende regn.

Jeg har simpelthen, i snart femogførti år,
vandret til feil strofe, i feil rytme. Det kan ha
noe med ganglaget å gjøre. Men uansett, og
dette er det som karakteriserer store dikt: De
overlever ufullkommen resepsjon, eller bruk.
Som folkeviser. Eller som vennskap.

«Snutebiller, stankelben»

Nå får barna sin egen Rolf Jacobsen-forestilling! Under årets Nordisk samtidspoesifestival | Rolf Jacobsen-dagene blir det premiere på forestillingen «Snutebiller, stankelben».

FOTO: JONAS JEREMASSEN TONTER

Regissør Jonas Kippersund har deltatt på festivalens barneprogram før, både med dikt-opplesning og som publikummer som far med egne barn. Etter fjorårets program begynte tanken og surre i hodet hans: Hva med en scenekunstforestilling bygd på Rolf Jacobsens dikt, for barn? Han spurte Trine Nyhus Lørum og Hillevi S. Larsson om de kunne tenke seg å være med. De har tidligere laget visuelle, lekne forestillinger for barn bygd på tekster av Alf Prøysen og André Bjerke.

Trine og Hillevi sa ja. De dukket inn i Rolf Jacobsens diktunivers, og kom ut igjen med

en forestilling spekket med rytmer, språkkek og bilder. Forestillingen passer for barn fra 4 år og oppover. Og tittelen, «*Snutebiller, stankelben*», er selvsagt hentet fra et Jacobsen-dikt.

Forestillingen spilles torsdag 3. og fredag 4. mars for noen av Hamars barnehager samt en barneskole, trinn 1.–3. I tillegg inviteres det til en åpen forestilling lørdag 5. mars kl. 12. Alle forestillingene spilles på Klubb-scene Rolf Jacobsen i Hamar kulturhus, og arrangementene er et samarbeid mellom festivalen og Hamar bibliotek.

Fleece & Rouge i samarbeid med Hamar Teater og Nordisk samtidspoesifestival | Rolf Jacobsen-dagene
Aktører: Trine Nyhus Lørum og Hillevi S. Larsson | Idé og regi: Jonas Kippersund | Kostymer: Sylvia Denais

Fleece & Rouge – TRINE NYHUS LØRUM og HILLEVI S. LARSSON – har, spesielt i MjøScene Produksjoner, jobbet mye med kombinasjon av tekst og fysisk uttrykk. De har lang erfaring med å spille for barn gjennom Den kulturelle skolesekken. Basen deres er Hamar Teater, og de er ofte å se i produksjoner der, nå sist som Tjenerinne og Tjenerute i romjuleteatret *Katten med støvlene*.

North in the World: Selected Poems of Rolf Jacobsen

North in the World: Selected Poems of Rolf Jacobsen – A Bilingual Edition, translated, edited, and introduced by Roger Greenwald (University of Chicago Press, 2002) was finally issued in paperback in November, 2015.

This book presents 121 poems by Jacobsen in Norwegian and English on facing pages. In addition to Roger Greenwald's introduction and three photos of the poet, the book includes extensive endnotes, as well as indexes to titles and first lines in both languages.

North in the World won The Lewis Galantière Award from The American Translators Association.

"Discovering Jacobsen was a joy. I am grateful to his translator, Roger Greenwald."

— Czeslaw Milosz

"*North in the World* struck me with revelatory force. Jacobsen is a brilliant and innovative poet. Roger Greenwald, himself an impressive poet, has done a rare job of translation, creating verbal objects in English that have the urgency, the simplicity, and the necessary, unforgiving depths of great poetry."

— Jay Parini

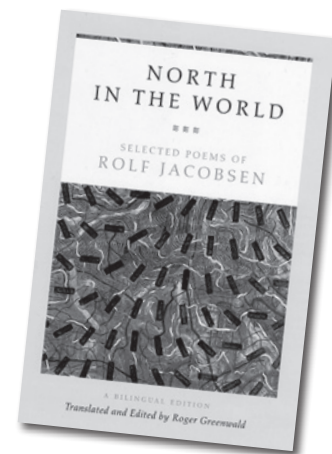
"Word for word and measure for measure, these English renderings of Rolf Jacobsen's poems are as close to the originals in meaning and meter as translations of poetry can possibly be. This ... is the product of Roger Greenwald's devoted effort as a translator and his talent as a poet in his own right.... So successfully does he recreate the imagery and mood, rhythm and even rhyme, that the English version is a fraternal, if not identical, twin to its Norwegian counterpart.... [T]hese award-winning translations are exceptionally accurate and uniquely inspired."

— Frankie Shackelford
in *Scandinavian Studies*

«[D]enne utgivelsen [er] en gave også til norske lesere. Den peker på dikteren fra nye og uventede kanter, og den løfter Rolf Jacobsens diktning inn i en internasjonal sammenheng der den så avgjort hører hjemme.»

— Liv Riiser i *Vårt Land*

Boken kan kjøpes via www.amazon.com eller hos Gravdahl Bokhandel, Hamar.

Sand

There is a precise total for all the grains of sand on earth, as well as for the starry worlds above our heads (supposedly the same for each), if only we knew it, but it's more important to know that the grains of sand grow constantly in number and the deserts are getting bigger.

A touch
of violet has mixed itself into the pink of sunset.

Sand is white as milk and soft
as a bowing of violins.
Sand kisses your foot
and trickles over your palms like clean water.
At Bir el Daharrem hills and valleys are made of bronze.
At Thebes and Asmara dead cities lie under the sand.

Sand is crushed mountains and the ashes of everything that has
existed.
The sand dunes cross hot countries like stripes of fire.
Sand covers the planets. Moonbeams are reflections in sand.
Sand is the last thing on earth.
Time sleeping.

Guardian Angel

I am the bird that knocks at your window in the morning
and your companion, whom you cannot know,
the blossoms that light up for the blind.

I am the glacier's crest above the forests, the dazzling one
and the brass voices from cathedral towers.
The thought that suddenly comes over you at midday
and fills you with a singular happiness.

I am one you have loved long ago.
I walk alongside you by day and look intently at you
and put my mouth on your heart
but you don't know it.

I am your third arm and your second
shadow, the white one,
whom you don't have the heart for
and who cannot ever forget you.

ROGER GREENWALD vokste opp i New York City. Han studerte engelsk litteratur og skrivekunst ved City College of New York, New York University, og Poetry Project Workshop ved St. Mark's Church In-the-Bowery før han flyttet til Canada for å studere videre ved University of Toronto.

Greenwald har vunnet to nasjonale poesispriser i Canada, blant dem CBC Radio / *Saturday Night* Literary Award. Han har publisert dikt i en rekke tidsskrifter og holdt opplesninger i flere land, bl.a. under Oslo Internasjonale Poesifestival i 1985.

I 1993 ga han ut sin første diktsamling, *Connecting Flight*, i Toronto, og hans andre diktsamling, *Slow Mountain Train*, utkom i Rochester, New York, i 2015.

Han har utgitt oversettelser fra norsk (også dansk og svensk) i mange tidsskrifter og antologier i USA, Canada, England, Australia, Sverige, Danmark, India og Nepal, så vel som i bokform. Han har også vunnet en rekke oversetterpriser, hvorav den nyeste er den prestisjetunge Harold Morton Landon Translation Award fra The Academy of American Poets (for *Guarding the Air: Selected Poems of Gunnar Harding*).

NOTISER

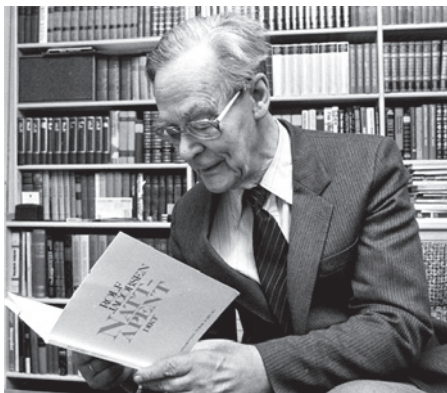

FOTO: ANNE STENSRUD

Vil du vite mer om Rolf Jacobsen og hans diktning?

Rolf Jacobsens Venner kan tilby kåserier, foredrag og forelesninger for store og små grupper i lag, foreninger, bedrifter og skoleverk.

Ta kontakt for nærmere avtale:

post@rolf-jacobsen.no

eller

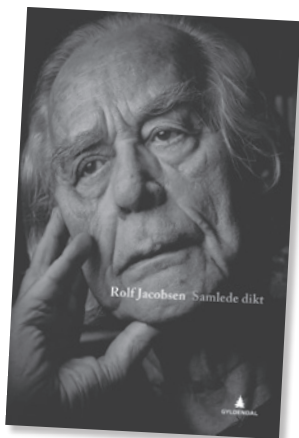
Gunnar Brox Haugen, telefon 958 87 695.

Om medlemskap

Medlemskap i Rolf Jacobsens Venner koster kr 250 per år. Som medlem får du tilsendt medlemsbladet *Signaler* 1–2 ganger i året, og du kan bl.a. kjøpe billetter til Nordisk samtidspoesifestival | Rolf Jacobsen-dagene til redusert pris. Se nettsidene våre for mer informasjon om foreningen og medlemsfordeler.

Send e-post til post@rolf-jacobsen.no eller betal til bankkto.nr. 1800 15 43497. Husk å oppgi navn og adresse.

SALG AV BØKER

Rolf Jacobsen: Samlede dikt
Gyldendal 1999, 3. opplag 2012
(red. Hanne Lillebo)

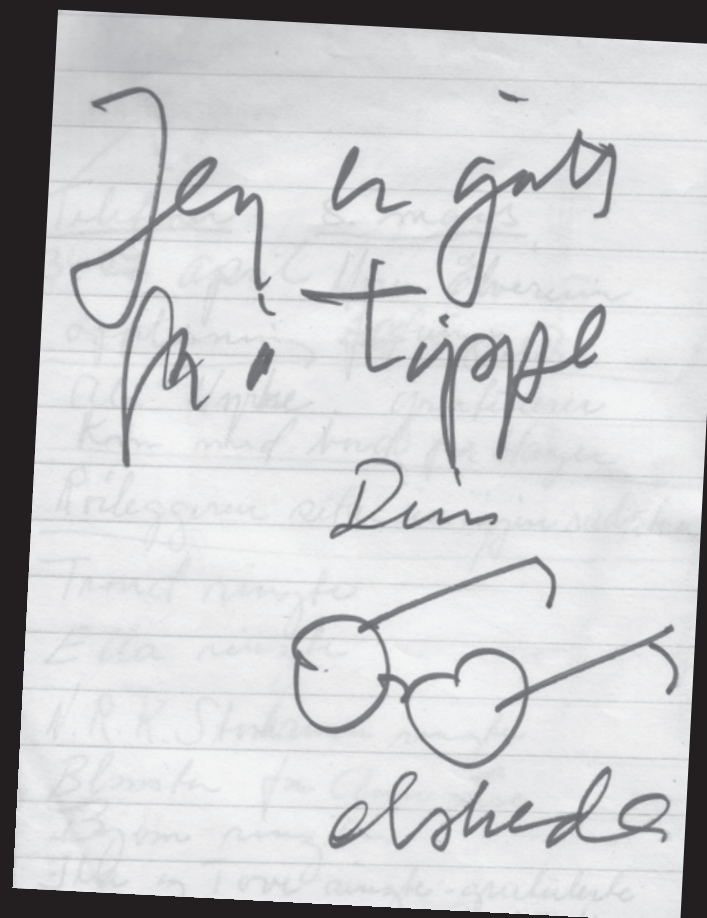
Rolf Jacobsens tolv diktsamlinger er her samlet i én bok, komplettert i forhold til boken han selv ga ut, *Alle mine dikt* (1990). *Samlede dikt* inneholder også en avdeling dikt som Jacobsen publiserte i aviser, tidsskrift og antologier – fra før debuten og til hans siste leveår. Boken inneholder også kommentarer og diktvarianter samt tittel- og førstelinjeregister.

Ordinær pris kr 400,- pr. bok
Medlemspris kr 250,- pr. bok

Bestilling sendes: post@rolf-jacobsen.no
Ved forsendelse kommer porto i tillegg.
Inntektene går i sin helhet til venneforeningen.

Rolf Jacobsen Venner har flere bøker og plakater for salg. Se venneforeningens nettbutikk for mer informasjon:
www.rolf-jacobsen.no/nettbutikk.html

Fra Rolf til Petra.
Lapp funnet
i notisblokk i
Skappels gate 2.

Vil du støtte Rolf Jacobsens Venner med din Grasrotandel?

Grasrotandelen er en ordning fra Norsk Tipping, hvor du som registrert spiller kan velge ett lag eller én forening som du ønsker å støtte – din grasrotmottaker. Vi oppfordrer deg til å støtte Rolf Jacobsens Venner!

**ROLF
JACOBSENS
VENNER**

rolf-jacobsen.no